

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КНЪИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Пенатовићъ.

Изази свакогъ Че-
твртка. }

Београдъ 22. Юніа.

Цѣна в годни. 8, по-
год. 4, а на три мес. 2 цв.

ЕДАНЪ ДАНЪ ИЗЪ ПУТОВАЊА МОГЪ ПО СРБИИ У 1845. ГОДИНИ.

10-гъ Септ. оставимъ я Крагуевацъ и продужимъ на колыма мое путовањъ. Едва самъ чекао да дођемъ на Делиградъ, да видимъ оно полъ кое е може быти выше крвы попило, заслободу него Косово. Путь е врло рђавъ и тесанъ тако да смо свагда хтели се преврнути кадъ смо коя кола срели, али лепи предѣли надокнадили су ову малу неудобность. Докъ смо преко Црног-врѣа прешли трајало е дуго, узбрдо и низбрдо я самъ ишао пешке, и често самъ изъ пушака пуцао, и одѣкъ по планини радо слушао. Кодъ свакогъ лепогъ извора седіо самъ и одмарао се, кочианъ съ колыма морао ме е непрестано изчекивати. Међу найвећимъ брдима нађемъ едну лепу бистру реку, и жао ми буде да е пређемъ а да іой незнамъ име и изчекиваюћи да когодъ одкуда прође, и да ми каже како се зове, ишао самъ узъ исту реку съ камена на каменъ и ватао самъ раке, тако да самъ далеко узъ реку заврлао, и одъ пута удаліо се, а кочианъ мислећи да я идемъ за њимъ отишао на врѣбда, но пошто ме е дуго чекао, изпрегне конъ и врати се да ме тражи, кадъ ме нађе каже ми да идемъ што пре ерѣ вели: овуда има пуно айдука и дивльи зверова. Я се сетимъ да ме онъ вара, али и пакъ прилично се уплашимъ и нигди се више ни самъ смео одъ кола удалити до Ягодине. У Ягодину дођемо предъ вече, и одседнемо у едну меану. У меани беше пуно трговаца и други путника. Меанѣя постави вечеру за мене и за іоштѣ четири трговца у соби, у пола вечере чуемъ я гди неко изъ меане каже: „Иди на мети управо предъ оногъ Швабу.“ „Боже помози“ помислимъ я у себы „садъ ће доћи какво лепо ело што е меанѣя за мене сготовіо.“ Кадъ аль ето ти момка меанѣскогъ, па еданъ великій таньиръ пуњъ смрдљива печеня метне предаме. Печенъ е тако смрдило, да ми е сва вечера пресела. „Шта е то?“ продеремъ се я, и бацымъ таньиръ за врата. Меанѣя одма уђе и я га лютито запытамъ: „Што си ми послао оно

смрдљиво печенъ, оно небы ни пси ели?“ На то меанѣя почне се правдати: „Оно печенъ остало ми е одъ прекюче и садъ хтео самъ да га бацымъ, али повикаше ми люди: носи ономъ Шваби, онъ ће то едва дочекати, а и я самъ одъ млоги чуо“ продужи меанѣя „да кодъ васъ слабо еду месо пре вегъ што се мало усмрди, па самъ мыслию, башъ кадъ се стрефило айде да га почастимъ нека приповеда на вилаеть да и у Ягодину готове ела по немачку форму.“ Докъ е то говоріо и правдао се, вирило е баремъ десетъ людій крозь врата, и гледали су да ли я едемъ смрдљиво печенъ. Я уземъ и бацымъ мой пражки бели шеширъ, и дамъ одма кочиану два цзанѣма да иде да ми купи фесъ или шубару.

Я самъ далъ вечеро ѣутећи, али мыслию самъ у себи, и тешко ми е было самъ собомъ изкусити, како нашъ народъ има криво и рђаво понятіе о овимъ альинама. Га за Бога ово нису альине немачке, него альине свакогъ човека у просвећеномъ свету. Овакве альине носе не само Немци, него и Енглези, Французи, Руси, Талиани и Американцы, и сви народи баремъ по варошима, ерѣ сваки народъ после за себе има неке форме альина ков су заостале у народу, и то највише у забаченымъ краєвима. Еданъ обичай други изтера, и тако се меня све на свету. Обично у свакомъ народу промену најпре люди ерѣ они више путую, и гди имъ се што болъ и лепше допадне присвоє и удомађе жене пакъ остаю дуже при свомъ старомъ ношиву, то самъ примѣтіо гди гди у Моравіи и у Ческой а највише у Славоніи, гди жене іоштѣ са свимъ носе се Ерцеговачки, ерѣ су се отудъ населили, а кодъ люди већъ нема никаква трага. — Ми нетреба да вичемо ни да мрзимо на ове альине, ерѣ ово нису альине единогъ народа, него управо альине свію людій, альине ков су по самой природи скроєне, за стасъ човечій, и кое су одъ како е людій на свету поправљени и дотериване, и ков ће се непрестано са свакимъ нараштаемъ поправљати. Ерѣ свуда у свако доба међъ свимъ народима примѣти ће човекъ да млађи нараштай нешто мало друг-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

че прави и носи альине одъ стараца. Мы незнамо какъе су альине наши стари пре Косова носили — после подпалисмо подъ туђе господарство и съ тымъ и туђе руо умешало се у наше. Садъ ко бы знао шта е наше, шта ли не, и кадъ бы скинула све оно што нѣе наше, остали бы голи. Говори се у обште да су потуре и димлиѣ турске альине, антеріа и сабрана кошуля грчке, едну доламу што можемо казати да е наша стара альина, а и то ни начемъ се другомъ не оснива него на приповедкама и съ тога што се често у нашимъ народнымъ найстаримъ песмама споминѣ, и у свакој народной песни све наше юнаке у долами пѣваю. Па я самъ сигуранъ да смо были у миру, и да смо се могли изображавати, ми бы до садъ крозь толике векове доламу прекроили, мало skutове одсекли, мало рукаве пократили, место тока и сребрни пуцета метули евтвна дугмета, па бы до садъ та иста долама имала форму капута, само што бы се звала долама, а и садъ можемо тако и капуть звати, и то е лепо име и, веле да то значи: до колена. Међу тымъ я држимъ да е форма стари наши альина, као што садъ Црногорци носе, коѣ опетъ нѣе ништа друго него долама. Црногорце нѣе ни една сила прегазила, нити се у нѣюве обичаѣ и ношав мешала. Они су за време србске царевине жили по найшитомимъ местима простране ондашнѣ Србиѣ; кадъ е царство пало, онда најбольи и најпоштитени юнацы кои нису могли робство трпѣти, прибегли су у кршеве и у стене Црногорске, и пренели су са собомъ ношиво, поштенѣ, карактеръ и свободу наши праотаца, и крозь толико векова бране све то узиркосъ свима силама. Ништа неможе човека отерати у оне стене да живи, него велико чувство свое чести, народности и слободѣ. — И тако црногорско ношиво то е наше старо ношиво; одъ какъе су фарбе были пређе те альине, то неможемо знати за цело, премда песме спомину често зелене доламе. Црногорци као што е познато носе све одъ белогъ сукна, но то е само зато што с' почетка ни су имали кадъ фарбати сукно, па се тако увело у обичай. — Што ми пакъ зовемо ове альине немачке или швабске альине? — Зато што смо одъ нѣи примили, и што готово по несрећи, положени смо тако съ нашомъ земљомъ да цела цивилизація и просвета долази намъ преко нѣи, и крозь нѣюве доста прљаве руке, коѣ све називаемо немачкимъ, да су Таліани или Енглези на месту Немаца, и да смо преко нѣи примили ово мало целомъ человечеству обшти обичаѣ, онда бы и ове альине звали: енглезскимъ или таліанскимъ альинама, као што тако зову далматинци у гди коимъ крајима, а и Црногорци кадъ виде човека у овимъ альинама некажу: Ено Швабе, него кажу: Ено Лацмана, т. е. Таліана, што они само Таліане виђаю у овимъ альинама; а и самъ простый немачкѣй народъ зове ове альине: французскимъ альинама, а и многи нѣюви списатељи и садъ кадъ оне

да кажу да е когодъ обученъ у фраку, они кажу често: у французскомъ капуту. Я слободно смемъ рећи да ове альине нису ничѣ, и башъ зато су свачѣ, еръ ни еданъ народъ неможе казати: да су ово нѣгове народне альине. То е притяженіе свію народа, одъ тога нетреба да се плашимо, не треба да ове альине туђимъ альинама зовемо. Премда морамо признати да сви Славени примаю не само ове обште светске альине него и науку осталогъ свега преко Немаца; само треба да гледамо добро, што е добро, полезно и човечно да усвоимо, а шта видимо да неваля да вратимо натрагъ некъ иде управо у Франкфуртъ. Ми садъ зовемо ове альине немачкимъ альинама, а по времену, ако насъ Бугари непретеку сами и ако одъ насъ као што бы требало, почну примати просвету, они ће есте альине, вла, обичаѣ, намештай у кући, и све што ми садъ зовемо немачкимъ звати србскимъ альинама и т. д. То е као годъ кадъ се каква стваръ из' руке у руку непрестано продаѣ, и сваки е зове онымъ именовъ одъ когъ е добыо, а међу тимъ оно е свагда онога у чимъ е рукама. Одъ неко доба а особито у Београду учинѣнъ е доста велики коракъ у томъ имену, и повећој части садъ слабо ко каже: Соба застрта Немачки, или сатъ ми иде по Немачки, него на место тога ушло е у обичай едно правилнѣе име и кажу: *Европейски*, а то зато што су трговци путовали у Пешту, Бечъ, Лайпцигъ, Триѣсть и даль по свету, и видели су да не носе само Немци пеширь и ове альине, него и Мацари, Срби и Таліани, па опетъ свакиј ако и живи и носи се по европейски, лоби и неодриче се свога народа. Но и та речъ: *Европейски* я бы желію да се преокрене и да се уведе у обичай да се место нѣ каже: *Србски*, еръ докле годъ ми сматрамо Европу и нѣну просвету за нешто туђе, у чему ми као страни участвуемо; дотле ће и насъ Европа сматрати за малу Азію. Зато іоштъ еданпутъ кажемъ: Дайте да зовемо да е то *Србски*, све оно што данасъ кажемо да е по европейски, и онда текъ ступиће нашъ народъ, у велику ту фамилію избражены европейски народа. И што смо досадъ говорили: Оны остали изображени европейски народи, имаѣмо право после казати: Мы изображени Европейски народи. А докле се мы сами изключуемо из' тога кола, дотле ће насъ, и они изключати. И дотле ће ягодиински меанція шилати мени смрдљиво печенѣ, коѣ ме е толико размотяло да самъ оволько морао писати.

(Свршетагъ слѣдуѣ.)

ЕДАНЪ САШЪ.

Свакъ се іоштъ добро опоминѣ каква е яка зима была 1847. године (приповедаше еданъ) и еднотъ дана кадъ беше найвећа зима задоцнымъ се

и и останемъ до неко доба ноћи у Ливерциниці што но садъ по моди зову: ново читалиште, гди место књига стои розолиа, малага, ликери и горка ракија, а место новина на асталу стое карте и домини, кое су люди зато назвали новымъ читалиштемъ, што кадъ седе до поноћи па кадъ и жене пеую и питаю гди су были кажу обично да су се у новомъ читалишту зачитали у новине па се тако одоцнили, а жене поверую и буде имъ мило да се и нѣгови люди одали на читанѣ, ерѣ оне мисле на оно право читалиште. Кадъ буде поноћи (приповедаше далѣ) я поћемъ кући, а многи остану јоште да чекаю докъ прође зима па онда да иду. На полу е якъ ветаръ дувао и снегъ у очи као брашно сипао. Кадъ будемъ близу куће осврнемъ се, и видимъ едно велико лепо псето, кое е изгледало као какавъ каспски псапсовъ, оно е имало лепъ литаръ око врата и трчало е непрестано замномъ, я се сетимъ да е заврляло и изгубило свогъ господара, и жао ми буде да скапа на таквој зими, и смислимъ да га пустимъ нека предъ моимъ вратима у куйни ноћи, у томе ућемъ у кућу я оно замномъ уће, я проћемъ крозь куйну, но текъ што отворимъ врата мое угрејне собе, а то псето мимо мене протрчи и легне за фуруну, я запалимъ свећу, и почнемъ га на полѣ гонати, но садъ да видите мое мукѣ; Псето почне ужасно на мене лаяти и скочи на мой креветъ и спреми се да се брани. Я се налутимъ на тогъ могъ незваногъ и безобразногъ госта, шчепамъ амрелу и заманемъ да га ударимъ, но у той лютини како самъ замануо ударимъ иза себе огледало те разбиемъ, за коесамъ месечну плату дао, но кадъ га ударимъ а онъ шчепа мой свиленый амрель те га свега изцепи, и ту ми оде една месечна плата. Я се налутимъ као пасъ но и мой благодарный гостъ нелюти се као човекъ, а и быо е мудрий одъ многій людій, хтео самъ ићи на полѣ да зовемъ патрулу у помоћ но онъ ми се нѣ дао маћи, чимъ я поћемъ вратима и онъ полети съ кревета и лаюћи зине да ме прогута. Я се вратимъ одъ врата, и онъ онда скочи опетъ на креветъ. Кажемъ му: на полѣ. — Но онъ само е гледао у право у мое очи, говорио самъ му и нѣговымъ езикомъ: Хинаузъ! Но онъ ни то неразумѣ, најпосле почнемъ га учтиво молити: Сићи молимъ те баремъ за фуруну. Но ништа. Наћемъ се у чуду, гди ћу спавати. Скретимъ руке, и стаяо самъ на средъ собе и плакао самъ одъ мукѣ као дете. Ни самъ знао шта да чинимъ, већ видимъ да или треба да се кољмъ съ нѣме по соби или да ноћимъ на патосу. Волю самъ ово друго, зато узмемъ одну столицу, рекнемъ момъ несрећномъ госту учтиво лаку ноћъ, па онда седнемъ на столицу и наслонимъ се на дуваръ, тако и онъ учини, ерѣ кадъ види да се я спремамъ да спавамъ опружи све четири каљве ноге по момъ свиленомъ јоргану наслони главу на јастукъ и вѣо е репомъ и полако режао е, кое значи да жели и онъ мени лаку и благу

ноћъ. Докъ е свећа горела ми смо стражарили еданъ другогъ, и кадъ кадъ режали смо еданъ на другогъ; но кадъ свећа догори и угаси се, я наслонимъ главу на дуваръ и заспимъ.

Но текъ што заспимъ почнемъ еданъ чудноватый санъ саняти: Снимъ као да се изъ Париза подиже еданъ бео облакъ, и на нѣму блу крвлю написане речи: Слобода, еднакостъ и братство. Тай облакъ бурно пређе преко Райне и простре се по целой Европи. Ветаръ е яко дувао, и оне три речи вићале су се часъ веће часъ манѣ написане. Но тай се облакъ нѣ дуго надъ Европомъ вѣо еданъ страшанъ плюсакъ съ муњама и грмлявиномъ удари, и те три речи узкомешаю се најпосле она прва речъ падне у Швайцерску а она последня у Црну гору, а оне речи у среди са свымъ нестане, и оде као муња на небо. На томъ облаку беше после съ различнымъ бояма написана речъ: Народностъ, и свако слово беше веће одъ највишегъ тороня, и сви народи оставе свой посао, скину капе дигну очи горе, и почну ту речъ обожавати и нѣой се као некомъ божеству кланяти. Затимъ видимъ више свакогъ тога слова по неколико баряка, кои су са своимъ фарбама и грбовыма представляли свой народъ. И усну мило ми е было видити међу тымъ многобройнымъ баряцма и Србскій барякъ на комъ стааше написано: за цара, войводу и Србство. Затимъ подиже се еданъ црнъ и жуть облакъ, и свы повикаше: изгоре Бечъ. И я самъ усну гледао гди гори али онъ е горео као несожитаема купина у пустини; и нѣговъ пламень доватао е и лизао ону речъ и оне баряке, како се кои барякъ запали, онъ е онда летіо да и друге припали и уништи. И свакий народъ желіо е да принесе томе свомъ идолу на жертву свой сусѣдный народъ. На еданпутъ видимъ далѣ усну гди за свакимъ тимъ барякомъ лети по неколико гусака и кречале су изъ свега гласа: слобода печатнѣ, саюзъ Славена — и за свакомъ томъ гускомъ летило е по неколико велики новина, одъ кои гди кое пламень дочепа и прогута. На ново загрми, земля се затресе, кица опетъ плюсне и тога свега нестане, а место тога, укаже се една велика узда коя беше самымъ златомъ, челикомъ и орденыма окићена, тако да е изгледала као каква круна изъ среднѣгъ века; а у облаку беше написано: Повинуйте се! Поредакъ, Цензура, и висока воля краљва. Сва слова тій благодатны речій была су одъ топова у облаку начинѣна, место точке была е по една кумбара, место удивителне бајонетъ, а место запяте сабля. Све се утиша, и я почнемъ далѣ саняти аля проклета столица преврне се и я колики самъ дугъ на носъ лупнемъ. Кадъ се раздремамъ а оно беше свануло. Одма се сетимъ могъ синонѣгъ пса, я поћемъ кревету да га литамъ како е спавао, аль кадъ тамо нѣга нема, погледамъ по соби нема га нигди. Најпосле помислимъ да самъ и

то саяно, но кадъ погледамъ изцепанъ амрель и разбіено огледало, увѣримъ се да ніе санъ, и текъ што створимъ врата да видимъ да ніе у куйни, али онъ наедан'путъ изподъ кровати па поредъ мене излети на полъ. И одъ то доба радіе љу пустити свакога да у мојой куйни ноћи него пса.

ДОМАЉЕ НОВОСТИ.

— Будући да досадашній Учредникъ Шумадинке одма после Петровадне радъ е на неко неопредѣлено време одсуствовати; зато е умоліо Г. М. Медаковића, кои се овде ради печатаня свое Црногорске Исторіе бави, да га привремено заступи, кои ће съ почеткомъ идућегъ месеца овај листъ подъ своимъ учредничествомъ као што слѣдујући позивъ гласи, издавати:

П О З Ы В Ъ.

на предплату

Ш У М А Д Ш И К Ђ

за идућу половину године.

Овај лепо познати у нашемъ народу листъ починъ съ почеткомъ Юлія мѣсеца излазити два путъ преко седмице и цѣна му се полугодишна опредѣлюе 6 цванцика за Србию, а за оне изванъ Србіе 2 фр. 20 кр. ср. Предброити се може свакій на ближњој ц. кр. пошти; они пакъ у княжеству Србіи нека изволе управо на учредничество Шумадинке съ плаћенымъ писмомъ послати.

Поради слободногъ прелазка у ц. кр. царство мы смо већ нуждне кораке преко овдашнѣгъ ц. кр. консулата учинили, и надамо се за цело рѣшеніе получити.

А мы се обећавамо нашимъ почитаемымъ читателяма, да ће овај листъ, подпомаганъ одъ најспособнии Срба, излазити у духу србскогъ народа, и свега славенства. (Умоляваю се сви остали славенски и славенске интересе заступајући листови, да бы овај позывъ у своимъ листовима огласили, обећаваюћи одъ наше стране исту узаймность.) Овај листъ дае се за свакій другій политичный и книжевный листъ у замѣну.

У Београду, 10 Юніа 1850.

Учредникъ: Милорадъ Медаковић.
Издаватель: Любомиръ П. Ненадовић.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Определена войска за уталоженъ буне бо-санскій краишника, већ е стигла у Приштину подъ предводителствомъ Омеръ паше. Уобште се говори, да ће се овај непоредакъ мирнимъ путемъ на праву стазу извести; но и за ово одъ потребе намъ е имати мало стрѣнія докъ невидимо шта е у са-моме дѣлу.

— Бданъ паробродъ и меномъ „Стадіумъ“ од-пловіо е изъ Трста у Цариградъ, и то зауставляјући се іоштъ у Крфу, Смирни, Метелину, Дарданелима и Галиполю, за 6 дана и 14 сатый.

— Рускій државный Канцлеръ и Попечитель иностранный дѣла графъ Неселроде, дошао е у Варшаву, одкудъ ће свое путованъ постранимъ државама предузети.

— Банъ Ђлачићъ дошао е у Загребъ и радостно су га сви дочекали.

— У Пешти затворили су Г. Богдановића сбогъ слободногъ говора.

ОГЛАСЪ.

ПОЗЫВЪ НА ПРЕДПЛАТУ.

Съ концемъ текућегъ мѣсеца свршуе се ово-годишнѣ теченіе „Новина Србски.“ Овај садъ е-динный у србству явный политичный органъ изла-зи три пута преко седмице, уторникомъ, четврт-комъ и суботомъ по подне, на читавомъ великомъ табаку. Правацъ и тежня нѣгова довольно е по-зната, нити намъ е потребно више што о томе го-ворити. Све, што годсе клони къ напредку и про-цвѣтаню србства у свакомъ обзиру, све, што жи-вотъ славенскій подпомаже и подиже, то све ис-крено и вѣрно заступаю „Србске Новине.“ Далекораспространѣна корресподенція нѣяна доноси об-ширна извѣстія о свима стварма народнымъ и до-гађаима свѣтскимъ. Позыва се дакле родолюбиво общество на подпору овога общтеполезнога пред-пріятія. Цѣна е за Србию на по године 3. фр. ср. а на четвртъ 1. фр. 30 кр.

Милошъ Поповићъ
Учредникъ и издаватель Србски
Новина.

Целокупна цѣла Доситеа Обрадовића, коя су у Печатни Медаковића у Земуну препечатана већ су овде приспѣла и могу у учредничеству Шумадинке ков е у сокакъ кадъ се изађе изъ варош-кепіе на десно идући на саву, за 5. фр. ср. добыти.

— Везане књиге іоштъ вису стигле.

Учредникъ.

† Мы имамо два вида славенске азбуке, една е црковена, а друга е грађанска. Такве исте азбуке имаю и Руси и сви Славени, кои се славенскомъ азбукомъ служе, па смо могли и мы њиове и они наше књиге читати на обадвѣ азбуке, а то е управо быо онай путъ, кои насъ е водю къ единству славенскогъ народа, за кое су се толике тежнѣ свою Славена, особито у ово најновиѣ време, показале.

Но око конца прошлогъ столѣтја уведоше се у нашу грађанску азбуку нека нова писмена, коя су се видила да су нужна да се пише нашимъ народнымъ езикомъ, као *ц, љ, њ*. Овимъ писменима изъ почетка служили су се наши списатељи само у рукопису, а познѣ увела су се и у књиге печатане. Я самъ имао прилику видети, кадъ Руси читаю ове наше књиге, да одма застану кадъ дођу до овы новы писмена, и незнаду да ѡ прочитаю, ербо ѡ они у својој азбуци немаю. Шта смо дакле учинили са уводенѣмъ ова три писмена у нашу грађанску азбуку? Ништа друго, него отиснули одъ себе Русе и друге Славене, у колико они немогу да прочитаю та наша нова писмена, а тимъ покварили смо у неколико ону тежню къ савдинѣню свою Славена у књижеству. И за ово смо мы криви а не они.

Око 1820-те године появи се г. Вукъ Стефан. Караѣић и съ другимъ новымъ писменима за нашу грађанску азбуку, као съ *ј, њ, љ*, и тако далѣ, као нужднима за писанѣ нашимъ езикомъ. Многи наши учени люди и признаду то за добро, и почну се њима у писаню служити, а и сада се служе, а печатане су и многе књиге съ њима, кое ће заиста јошть далѣ удалявати одъ насъ у књижеству Славене, кои се славенскимъ писменима служе, па то е опетъ наша кривица а не њиова. Ако ми ко примѣти на ово, да ће сви њини учени разумѣти те књиге — одговарамъ, да се то савдинѣнѣ у књижеству не може нипошто разумѣти ни односити само на учене люде, него на све, кои читаю знаду, чимъ желимъ рећи: на цѣо народъ, къ чему управо и тежимо.

Князь Милошъ, у 1832-гой години, забраио е у Србији печатати књиге съ тимъ новымъ писменима г. Вука, чега се и данъ данашњи сръбско правителство придржава, и врло добро чини а јошть болѣ бы учинило, да изтисне изъ наше грађанске азбуке и она три писмена *ц, љ, њ*, да и она несметаю прочимъ Славенима у читаню наши књига, те тако да се неудалывамо одъ желявогъ единства у књижеству, изъ чега послѣ и веће ползе произилазе.

Наше друштво сръбске словесности молило е правителство, да укине ону забрану кн. Милошеву о печатаню г. Вуковы новы писмена, и да остави слободну волю литераторима сръбскимъ, да пише и печата сваки съ каквимъ словима хоће, наводећи да ће се тимъ начиномъ пронаћи најбоља граматика за сръбскій народный языкъ; но правителство не то уважило, и по момъ мнѣнью има савршено право, ербо да се допусти писати и печатати како ко хоће, онда неможемо предвидити, колико бы се јошть промѣна у писменима появило у будуће, и начинило бы се грдно замѣшательство у нашемъ књижеству тако, да се небы ни мы међу собомъ, а камо ли са осталимъ Славенима могли разумѣти, а до сто година, може быти, не бы се могли ни познати са садашнимъ књижествомъ нашимъ, кое заиста невала да буде, и правителство е дужно старати се о сталности народне азбуке, ербо то не ничіе приватно добро, него народно благо.

Я самъ чуо, али незнамъ е ли истина, да руски учени люди жале, што се не десю какавъ наученъ човѣкъ

кодъ цара Петра Великогъ кадъ е уводю грађанску азбуку, да му каже, каква су писмена нужна за свойство рускогъ языка, те да се онакова уведу у грађанску азбуку, а не одъ слова до слова црковена славенска. Но Богъ зна бы ли Великій Петаръ и послушао тога човѣка, ер ѡнъ сигурно не хтѣо удалявати рускій народъ одъ цркве, кое е и нама за нашъ народъ врло нужно чинити.

Кадъ Руси мысле, да бы то онда требало учинити, а за што садъ неучине? Може быти рећиће ми когодъ: да не могу за то, што имаю много књига наштампаны съ овымъ правописомъ, па бы се ове нове одъ оны разликовале. А я веламъ да не то, него неалазе за добро да то чине, а кадъ бы учинили, та бы разлика была само еданъ путъ, а небы была толико пута као кодъ насъ, кадъ бы се то допустило да пише и штампана свакиј како кои хоће.

Ѓдни веле, да е глаголитеска азбука была славенска. Ако е то истина, онда е штета, што су ону онда изоставили, и увели ову садашню славенску, ер е тимъ доондашня књижественость славенска отишла у таму, а съ њомъ и народиость славенска, ер њиови потомци и незнаду за њи шта су были и шта су писали, нити знаду њиове књиге читати. Тако ће быти и съ нама и съ нашимъ књижествомъ до неколико стотина година, ако мы станемо овако нашу азбуку преимачавати. Ето намъ у Влашкѡй живый примѣръ у тому. Влась су имали славенска писмена и у грађанскимъ потребама своимъ, а садъ су ѡ многа изоставили, и помѣшали латинска, па е одтудъ произишло то, да стари люди свештеници незнаду да читаю писма, коя су съ новымъ азбукомъ написана, а млади опетъ, кои ову азбуку уче, незнаду да читаю ону стару, и доѡиће време, кадъ ће они тражити редке люде, кои ће ѡймъ моћи читати старимъ словима писане документе, као годъ што садъ траже, ко ће ѡймъ прочитати славенске хрисовулѣ и дипломе, кое су у стара времена на томъ езку даване.

У овомъ имамо примѣръ и кодъ наше куће; ер колико людѡй одъ насъ знаду читати књиге и списанія разна, коя имамо одъ времена кралѣва наши? Заиста мало, а требало бы да ѡ сви знаду читати, кои годъ пишу и читаю, ербо се не састоя у неколико людѡй народность, и књижество, него у цѣломъ народу.

А узрокъ е тому то, што су онда писали съ титлама а данасъ не, и што су онда слова имала другѡй изгледъ а данасъ другѡй.

Веле неки учени люди наши, да е наше књижество садъ у почетку своме, и да бы требало садъ уредити азбуку, па тако и да остане, те бы была добра и свойствена нашемъ езку; а я нисамъ тогъ мнѣнѡ, него да не требало ни глаголитеску изоставити, ако е была наша, па было књижество макаръ и мало. И заръ се неће у познѡя времена наћи учены людѡй, кои ће рећи, да ни та њиова азбука не добра, по ондашнимъ изговараню народномъ како се буде измѣнило (као што се мора измѣнити), па ће они њину измѣнити другоячѡ, као ови садъ ћирилову, за њима други другоячѡ, и тако никадъ небы се знали шта смо были, нити бы се међусобомъ познавали, да смо одъ едногъ племена славенскогъ.

Нека бы допустили, да су новоуводећа се писмена боля за нашъ народный языкъ, него досадашня; но већа е цѣль цѣлокупность народа, него правопись поедины нарѣчѡя племена славенскогъ. И за то болѣ е држати се цѣлокупности народа него правописа поедины нарѣчѡя, тимъ више што се нова нарѣ-

WWW.UNILIB.RS

ня у свакомъ столѣтїю мѣняю, и што бы по њим све еднако валяло нова писмена уводити и мѣняти, ков бы насъ Богъ зна кудъ одъ цѣли одвело. Сети-мо се колико намъ е жао, што су се изгубили Сла-вени у Пруской, и постали Нѣмци. Истина да е то-му узрокъ и языкъ, али да су задржали свою азбу-ку, и садъ бы и они сами знали, да су некадъ сла-венскимъ языкомъ говорили.

Заръ Французи и Англези невиде, да ѡмъ е правопись рѣавъ за њиове языке, па га неће да мѣняю, и то сигурно за то, што хоће да остану они, кои су и у прво време были, и да непостаю при свакой измѣни азбуке за потомство нови народи.

Наша слова и нашъ правопись несравнїно су за нашъ языкъ боля и савршенїя, него њиова за

њинї; па за што мы да тражимо промѣну? Еда ли смо паметнїи и просвѣштени одъ њи? И еда ли е каква књига или какавъ рукопись садашнїй, по старомъ правопису остао, да га нисмо могли разумѣти или да га неразумѣмо? Не заиста, све смо разу-мѣли и разумѣвамо, па на што намъ другїй право-пись, кадъ намъ такову опасностъ за единство народа собомъ доноси?

И ако бы кадъ време дошло, да се сви Славе-ни согласе, да установе одну азбуку за сва нарѣчїя; я опетъ небы тога мѣнїя, да се азбука мѣня, изъ призрѣнїя на незаборавностъ наши стародревно-стїй, за ков бы желїо да остану понятне свагда за савъ народъ, а не само за поедине чланове њгове. —

З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А